

Mlekarne si želijo več ekološkega mleka

Sporočilo za medije

Ljubljana, 13. oktober 2021 **GZS - Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij** je pripravila **Mlekarsko konferenco** na kateri so predstavili stanje na mlečnem trgu, trenutne in prihodnje izzive mlekarskega sektorja ter potencialne za pridelavo ekološkega mleka v Sloveniji. Interes za odkup ekološkega mleka s strani mlekarn obstaja, povečuje se tudi povpraševanje po ekološkem mleku in mlečnih izdelkih pri potrošnikih. Imamo dober potencial za povečanje ekološke priraje mleka. Skupna naloga vseh je spodbuditi prirajo ekološkega mleka, ki danes predstavlja le dober odstotek celotne priraje mleka v Sloveniji. To pa zahteva učinkovito delovanje in organiziranost celotne verige začenši z znanjem in tehnologijami, njihovega prenosa na razvojne kmetije, da jih spodbudimo v ekološko prirajo mleka, s ciljem, da se zagotovijo večje količine. Potrebujemo investicije v tehnološke prilagoditve v mlekarnah in učinkovite marketinške aktivnosti do potrošnika.

V Sloveniji letno pridelamo preko 610 mio litrov mleka. Za nadaljnjo predelavo v mlečne izdelke se odkupi okrog 560 mio l, od tega 73 % odkupijo slovenske mlekarnе, ostalo se izvozi. Od tega v Sloveniji priredimo letno 7.300 ton ekološkega mleka, kar je le dober odstotek celotne pridelave mleka. S prirajo mleka se ukvarja po podatkih Statističnega urada RS preko 9.500 kmetijskih gospodarstev, ki imajo 111.115 krav molznic. V tržno prirajo mleka je vključeno 5.500 kmetij, ki imajo skupaj 97.000 krav molznic, v povprečju 17,9 živali na kmetijsko gospodarstvo, v primerjavi z EU 27, kjer je povprečje 19,6 živali. Le 8, 1 odstotek kmetijskih gospodarstev ima več kot 30 živali. V zadnjih treh letih se število kmetij, s katerih se odkupuje mleko, zmanjšuje, hkrati pa se povečuje povprečna letna količina odkupljenega mleka na kmetijsko gospodarstvo. Na ravni EU se količina odkupljenega mleka znižuje. Po besedah **dr. Aleša Kuharja** je samooskrba z mlekom v Sloveniji 134 odstotna, skrbi pa podatek, da je od skupne prodaje v Sloveniji delež slovenskega mleka in mlečnih izdelkov v ekvivalentih mleka le okrog 40%. Še vedno se izvozi veliko surovega mleka, pravi bum pa je izvoz sladoledov. Slovenija letno uvozi za 220 milijonov evrov mleka in mlečnih izdelkov, kjer prednjačijo siri s 45 %. Poraba mleka in mlečnih izdelkov v Sloveniji upada in je v letu 2019 znašala le 208 l v ekvivalentih na prebivalca. V Sloveniji prihaja do pomembnega prestrukturiranja ponudbe v trgovini, kjer zaradi cenovne politike prednjačijo trgovske blagovne znamke. Raziskave kažejo, da kar 36 % potrošnikov daje pri nakupu prednost ceni, 38 % potrošnikov zanima krma živali, 14,3 odstotkom je pomembno poreklo in le 10 % potrošnikov izbira glede na način pridelave hrane. Dr. Kuhar je ponovno poudaril pomen sodelovanja v verigi, ki zahteva dolgoročno sodelovanje, transparentnost, zadostne količine in kakovost, lahko tudi v obliki projektnih pristopov.

Tomaž Žnidarič, direktor Ljubljanskih mlekarn in predsednik Sekcije za mlekarstvo pri GZS – Zbornici kmetijskih in živilskih podjetij je v uvodu poudaril, da si mlekarne želijo več ekološkega mleka za predelavo, saj povpraševanje na trgu po ekološkem mleku in mlečnih izdelkih bistveno presega ponudbo, zato potencial vidi tudi v spodbudah, ki se bodo ekološkemu kmetijstvu namenile v prihodnjem strateškem načrtu skupne kmetijske politike. Izpostavil je skokovito rast cen surovin, dela, energije in transporta, ki jo občutijo vsi deležniki v verigi. Zeleni načrt s sabo prinaša vedno višje standarde pridelave in predelave in s tem povezane višje stroške, ki prav tako vplivajo na konkurenčnost. Potrebna bo večja produktivnost in dvig cen, da bomo o mlekarski verigi lahko govorili tudi čez nekaj let. »*Pomembno je, da se poslušamo, slišimo in tudi upoštevamo*«, je svoje misli zaključil Žnidarič.

Dr. Jože Podgoršek, minister za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano je predstavil vsebino strateškega načrta skupne kmetijske politike za obdobje 2023 – 2027, usmeritve na področju ekološke pridelave v Sloveniji in spodbude, ki bodo tovrstnim praksam namenjene v prihodnje, približno 14 milijonov evrov letno. Na področju ekološkega kmetijstva smo si zadali cilj doseči 18 % ekoloških površin do 2027. Seveda pa mora odločitev posameznega kmetijskega gospodarstva za ekološko pridelavo temeljiti na tržnih podlagah. Poudaril je pomen oblikovanja in delovanja agroživilskih verig, ki bodo na dolgi rok omogočale razvoj sektorja in bile odpornejše na krize. Izpostavil je tudi številne strategije, ki se sprejemajo na ravni EU in so usmerjene v ohranjanje biodiverzitete, okolja, energije in krožne sisteme, kar bo zahtevalo prilagoditve in spremembe v kmetijskih praksah in posledično vplivalo tudi na višje cene hrane.

Kakšno je stanje na evropskem trgu je predstavila gostja iz Evropskega mlekarkega združenja EDA **Helene Simonin**. Z gospodarskega vidika je živinoreja ključna za kmetijstvo EU, saj ustvarja kar 40 % celotnih prihodkov evropske industrije. Z živinorejo se ukvarja 58 % evropskih kmetij, ki zaposlujejo približno 4 milijone ljudi. Izpostavila je številne zahteve, ki jih prinašajo različne evropske strategije na področju biodiverzitete, doseganja podnebne nevtralnosti, strategije od vil do vilic, sonaravnega transporta, krožnega gospodarstva, transformacije kmetijskega in podeželskega prostora, čiste in dostopne energije, poenostavitve in modernizacijo skupne kmetijske politike. Pomembne spremembe se dogajajo tako na področju pridelave, predelave, kot pri potrošniku, zlasti na področju ekološkega kmetovanja in hrane, povečujejo se zahteve glede dobrobiti živali, spodbuja se trajnostne kmetijske prakse, zmanjševanje ogljičnega odtisa. Na ravni potrošnikov v ospredje prihaja zdrava hrana z izboljšano hranilno sestavo, z manj sladkorja, soli, več hranili in manjšim vplivom na okolje. Spreminjajo se tržni standardi, pristopi v dobavnih verigah, velike spremembe se dogajajo na področju označevanja živil, zlasti označevanja hranilne vrednosti, označb porekla, razvijajo se označbe za okolje in podnebni odtis ter logotipi dobrega počutja živali, ki bodo potrošniku olajšali izbiro. Spodbuja se uživanje sadja in zelenjave, mleka in drugih dobrin ki sodijo v trajnostno in zdravo prehrano, uvajanje šolskih shem in zmanjševanje izgub in zavržkov hrane. Trajnostna prehrana združuje pravično trgovino, zdravje in dobro počutje, kulturo in zgodovino, biodiverzitetu, prehranske potrebe,

varno in cenovno dostopno hrano ter ekološko prijazno in sezonsko lokalno hrano. Mleko je del trajnostne prehrane. Pomenljiv je podatek, da smo v Sloveniji, kljub 134 % samooskrbi z mlekom, na repu evropskih držav glede uživanja mleka na prebivalca, saj za več kot 40 % zaostajamo za nacionalno priporočeno količino dnevnega vnosa mleka na prebivalca.

V uvodu v okroglo mizo je predstavnik združenja BIO Avstrija Koroška **Johann Kreschischig** predstavil pridelavo in predelavo ekološkega mleka v Avstriji. Avstrija ima 26,5 % površin z ekološko pridelavo ali 670.872 ha na katerih kmetuje 24.480 ekoloških kmetij ali skupno 22,7 %. Povprečna velikost ekološke kmetije je 27,8 ha in je večja od povprečne velikosti kmetij, ki je 23,8 ha. Na vsakem četrtem hektarju poteka ekološka pridelava, vsaka peta kmetija pa je ekološka. Letno pridelajo 600 milijonov litrov ekološkega mleka ali 19,1 % celotne proizvodnje mleka. Ekološka pridelava je spodbujena s posebnimi programi, saj želijo proizvodnjo ekološkega mleka iz 22 % vrednosti prireje danes do leta 2028 povečati na 50 % in z učinkovito strokovno podporo. Prodaja ekoloških pridelkov v Avstriji je vredna preko 2 milijardi evrov in večinoma poteka preko supermarketov in specializiranih trgovin, velik potencial pa je še v gastronomiji. Najbolj razviti trgi z bioproizvodi so na področjih mleka in mlečnih izdelkov, sadja in zelenjave in jajc najšibkejši pa na področju mesa in mesnih izdelkov. Cene ekološkega mleka so višje za do 10 centov na liter od konvencionalnega.

Sandra Turnšek, direktorica Mlekarne Krepko je predstavila pridelavo in predelavo ekološkega mleka v Sloveniji in izzive s katerimi se srečujejo v njihovi mlekarni. Slovenske mlekarne skupno (podatki za zadnje leto) odkupijo okrog 5.140 ton ekološkega mleka/leto: 72 % od pridelanega ekološkega mleka in v ekološke mlečne izdelke predelajo okrog 2.290 ton ekološkega mleka/leto: 45 % od odkupljenega ekološkega mleka. Trenutno se vsi slovenski ekološki mlečni izdelki prodajo v Sloveniji.

Mlekarsko konferenco je zaključila okrogla miza o Potencialih pridelave ekološkega mleka v Sloveniji, ki jo je vodila dr. Karmen Pažek iz Fakultete za kmetijstvo in biosistemske vede UM, na njej pa so sodelovali Branko Ravnik, direktor Direktorata za kmetijstvo, Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Anton Jagodic, vodja Javne službe kmetijskega svetovanja na Kmetijsko gozdarski zbornici Slovenije, dr. Jože Verbič iz Oddelka za živinorejo Kmetijskega inštituta Slovenije, Tomaž Žnidarič, predsednik Sekcije za mlekarstvo pri GZS – ZKŽP in direktor Ljubljanskih mlekar in Vinko But, direktor Mlekarne Celeia. Sklepna misel sodelujočih je bila, da potenciali za prirejo in predelavo ekološkega mleka v Sloveniji so, da potrebujemo več sodelovanja celotne verige in ustrezne mehanizme, da bo ekološka prireja mleka tudi tržno zanimiva. Sistem ekološke pridelave in predelave imamo vzpostavljen, potrebno ga je aktivirati, spodbuditi kmetije za preusmeritev, jim ponuditi ustrezno znanje in tehnologijo, delati na inovativnosti in konkurenčnosti ter sočasno s promocijskimi akcijami izobraževati in ozaveščati potrošnika o pomenu in koristih uživanja ekoloških živil.

Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij pri GZS

Dodatne informacije:

Mag. Anita Jakuš, anita.jakus@gzs.si; 041 791 224